N°. 29. Donderdag 20 Juli 1916. 16de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR .... } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST ..... } TELEFOON 4519.

KOLONIAAL ARBEIDS- EN INFORMATIE-BUREAU „OOST EN WEST":
TIJDELIJK HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

INGEKOMEN GELDEN.

Ten behoeve van de Huishoudschool „Wismo Pranowo" (Het Huis, dat den blik verruimt) te Tegal ontvingen wij, behalve de reeds verantwoorde *f* 268, nog in hartelijken dank:

Van G. H. te S.	*f* 100
Van E. te R.	*f* 25
Dus thans te zamen......	*f* 393

Wij hopen nog eenige bijdragen te mogen ontvangen, alvorens deze over te maken aan de Regents-echtgenoote aldaar, zuster van wijlen R. A. Kartini. Red.-Comm.

De Inlandsche ziekenverpleging te Semarang.

Verschenen is het Tweede Jaarverslag der Vereeniging tot Bevordering der Inlandsche Ziekenverpleging. Men kent de geschiedenis van den oorsprong dier vereeniging. Reeds lang is erkend geworden de onvoldoende zorg voor den zieken Inlander. Het is de oude geschiedenis van elk volk, dat nog in kinderlijken staat of in dien van eerste ontwikkeling verkeert. Blinde, gelaten onderwerping aan bezoeking van hoogerhand, overlevering, vrees voor het nieuwe, voor het onbekende, wantrouwen in den raadgever of helper van ander ras, van andere zeden en gewoonten. Men behoeft dit alles niet te beschouwen als eigenschappen, in het bijzonder den Inlander eigen. De geschiedenis der Europeesche geneesheeren toont in hare ontwikkeling dezelfde moeilijkheden, die in Indië te bestrijden zijn of waren. Het is zoo heel lang nog niet geleden, dat bij de minder ontwikkelden in ons land schrik bestond om zijn lichaam toe te vertrouwen aan den nieuwerwetschen, geleerden dokter, dat het „Gasthuis" als een doodenhuis werd gemeden.

De instellingen van dokter djawa, van het Inlandsch stadsverband (hospitaal), de invoering der vaccinatie, de beschikbaarstelling van Europeesche geneesmiddelen, om ten slotte te komen tot de instelling van de School tot Opleiding van Inlandsche Artsen, het zijn zoovele stappen door de Regeering voor Indië gedaan op den weg tot verbetering.

Den 6den Augustus 1911 werd door de Indische regeering een besluit genomen, waarbij regelen zijn gesteld tot opleiding van Inlandsch verplegingspersoneel. Voor elken leerling-verpleger of verpleegster tot een aantal, dat voor 1911 op 40 gesteld, tot hoogstens 100 zou kunnen klimmen, werd een toelage uit 's lands kas verleend van *f* 10 tot *f* 12 's maands.

Aan Mevrouw N. Stokvis geboren Cohen Stuart, arts, te Semarang, komt de eer toe, een krachtigen stoot te hebben gegeven om de georganiseerde ziekenverpleging onder den Inlander in beter aanzien te brengen. Haar werken op dat gebied, het wantrouwen, de vooroordeelen, waartegen zij bij den Inlander te kampen had, haar eerste zegepraal, en hare wenschen voor de toekomst, velen zullen zich herinneren, hoe zij daarvan op aantrekkelijke wijze heeft verteld o.a. in eene vergadering, door het Roode Kruis belegd in een der zalen van het hotel „De Twee Steden" en later in hotel „De Witte Brug" te 's-Gravenhage. Men kan daarover meer uitvoerig lezen in een boekje van hare hand, van duidelijke afbeeldingen voorzien, hetwelk het bovenbedoeld jaarverslag vergezelt.

„Een paar jaar geleden", vertelt zij, „is het Gouverne- „ment op kleine schaal begonnen, jonge Javanen in op- „leiding te geven aan eenige geneesheeren op Java; de „leertijd zou ongeveer 3 jaar zijn, en na verloop van dien „tijd zouden de leerlingen hun examen voor mantri- „verpleger moeten doen. Gedurende den opleidings- „tijd zouden zij een toelage krijgen ter bestrijding van hun „uitgaven voor huisvesting, voeding en kleeding. Na het „examen werd hun een salaris van *f* 25 's maands met „opklimming tot *f* 50 toegezegd, ingeval zij in Gouverne- „mentsdienst traden. Het lag in de bedoeling van de „Regeering, om ook Inlandsche meisjes voor mantri „op te doen leiden, maar met deze onderneming was de „Regeering minder gelukkig. Hoe het in andere plaatsen „was, is mij niet met zekerheid bekend: ik weet alleen „van Semarang dat het een onbegonnen werk leek, „om ouders en meisjes voor de ziekenverpleging te inte- „resseeren". Het toeval echter kwam haar te hulp. Zij leerde een bijzonder flink en ernstig meisje kennen, een meisje dat bereid was de eerste te zijn om de hervorming te helpen beginnen. Het was de dochter van een loerah in de buurt van Kendal, bekend onder den naam van „Mien", hoewel haar eigenlijke naam Sactarmych is. Dat meisje wilde zich bij Mevrouw Stokvis tot vroedvrouw laten opleiden. Het theoretische gedeelte kon Mevrouw Stokvis haar bij zich thuis bijbrengen, maar om de praktijk te leeren, moest ze komen werken in 't Hulp-stadsverband onder leiding van dr. Lim, den directeur der centrale Burgerlijke Ziekeninrichtingen. Die eisch, het werken in het Stadsverband, van 's morgens tot 's middags 6, had heel wat voeten in de aarde. „Het is", zegt Mevrouw Stokvis, „een zeer moeilijke beslissing voor haar geweest, „en als Mien een minder flink meisje ware geweest, als „ze minder eerzucht gehad had, en als ze niet den flinken „steun van haar ouders ondervonden had, dan had Mien „zeker haar studie laten varen. Dit meisje heeft pionniers- „werk verricht. Zij heeft door haar volhouden, een „krachtigen stoot helpen geven tot de verheffing van het „Inlandsche hospitaal te Semarang, en tot de verbetering „van de verpleging der vrouwelijke patiënten".

In de eerste plaats leende Mien's woning zich zeer goed tot meerdere uitbreiding; met behulp van electrisch licht en waterleiding en eenig degelijk huisraad, werd een gezellig, schoon zeer eenvoudig tehuis geschapen, en toen 't bleek dat die ééne woning niet voldoende zou wezen, werd een tweede huisje erbij gehuurd, dat vlak tegenover het eerste was gelegen. Door den financieelen steun van Semarangsche ingezetenen werden wij in staat gesteld onze allernoodigste kosten te bestrijden, en weldra kregen wij ook van andere zijden hulp.

Toen ik zag, dat het met die beide meisjes zoo boven alle verwachting goed ging, beraamde ik met mevrouw Lim-Bergsma het plan, om te trachten meer Javaansche meisjes voor het verpleegsterswerk in het Hulp-stadsverband te winnen. En, bij ondervinding wetende hoezeer het diploma van vroedvrouw over het algemeen begeerd wordt, en hoe weinig populair het onbekende mantri-verpleegsters-diploma nog was, heb ik gemeend het proces te bespoedigen, door aan de meisjes, die zich voor het mantri-examen wilden bekwamen, als particulier toegiftje de opleiding tot vroedvrouw tevens, te beloven; als belooning dus eigenlijk, wanneer zij goed haar best deden en toonden een dergelijke belooning waard te zijn.

„Mijn verwachting heeft mij niet bedrogen. Op onze eerste oproepingen in de Inlandsche bladen en door de medewerking van eenige invloedrijke Javanen, hadden wij weldra een 9-tal jonge meisjes bijeen, die met energie en moed het nieuwe, en waarlijk niet lichte werk aanpakten.

„Ik moet hier echter dadelijk bijvoegen, dat wij van te voren, — óók met energie, want dit alles heeft zich in drie maanden afgespeeld, — alles voorbereid hadden voor de eventueele ontvangst van onze leerlingen. Het is ons werkelijk daarbij in alles nog al meegeloopen.

Het huis van Mien werd het tehuis van de leerlingen, de pondok moerid. Kort na de oprichting van het tehuis kwam de oprichting van een vereeniging aan de orde, die de belangen van het tehuis bevorderen zou en in het algemeen de belangen van de Inlandsche ziekenpleging. Op dat oogenblik werd Mevrouw Stokvis door de ziekte van haren echtgenoot verplicht, tijdelijk naar Europa te vertrekken, maar zij kon de op zich genomen taak in goede handen overlaten aan Mevrouw Lim-Bergsma, onder wier leiding in een jaar het aantal leerlingen-verpleegsters van 9 tot 17 steeg.

Mevrouw Stokvis kwam einde Juli 1915 terug, lezen wij in het jaarverslag. Zij had waarlijk in Europa niet stilgezeten en heeft daar groot propagandawerk voor de vereeniging verricht door het houden van een lezing voor genoodigden van het Nederlandsche Roode Kruis: Het Eere-comité tot steunverleening aan het Ned. Roode Kruis tot uitzending van verplegend personeel en materiaal naar de peststreken in N.-I. stelde eene som van *f* 10.000 ter beschikking van de Indische Regeering om aan de vereeniging uit te betalen met de voorwaarde o.m., dat de leerlingen, wier opleiding geheel of gedeeltelijk uit dat bedrag zou bekostigd worden, in het bijzonder onderricht zouden worden in de verpleging van lijders aan besmettelijke ziekten, met name de pest.

Een bezwaar, vooral voor de leerlingen-verpleegsters, was de voorwaarde in het Gouvernements-besluit van 6 Augustus 1911, dat de toegekende subsidies van *f* 10—*f* 12 's maands door haar zouden moeten worden terugbetaald, wanneer zij na voltooiing der opleiding niet in 's lands dienst traden, of dezen binnen vijf jaren nadien verlieten, wat door een huwelijk licht mogelijk kon worden. Een door de Vereeniging ingediend rekest, om die voorwaarde voor de meisjes te doen vervallen, tevens om de subsidie tot *f* 15 's maands te verhoogen, had bij de Indische regeering een gunstig onthaal. De voorwaarde van het vijfjarig dienstverband na voltooide opleiding werd voor alle leerling-verpleegsters en ook voor de leerling-verplegers ingetrokken.

Op een tweede verzoekschrift van de vereeniging was bij de afsluiting van het verslag nog geen beschikikng ontvangen. Het betreft het verzoek om het maximum van 100 voor het aantal leerlingen, aan wie een subsidie uit 's lands kas kan worden verleend, te verhoogen, aangezien het in het belang van de volksgezondheid is, jaarlijks

zooveel mogelijk Mantri-verplegers en verpleegsters af te leveren, terwijl het het streven is, in het belang van de patiënten, zoowel als van de opleiding der leerlingen, om de laatsten in de Inlandsche ziekenhuizen dienst te laten doen in plaats van het vroegere, volkomen onbetrouwbare personeel van m a n d o e r en b a b o e s. De beperking van het maximum tot 100 had reeds ten gevolge, dat geheel ten koste van de Vereeniging kwamen de opleiding van a c h t leerlingen-verpleegsters en 2 leerlingen-verplegers.

Op 31 December 1915 waren bij de Vereeniging 25 meisjes in opleiding. Het tehuis van Mien is door bijbouwing het tehuis geworden van de Vereeniging, waaralle meisjes onder toezicht van Mevrouw Lim, bijgestaan door Mevrouw De Cock-Balk, verblijven. Zij ontvangen les van Dr. Lim en van Mevrouw Stokvis, verleenen hulp van allerlei aard in het Stadsverband. Een verpleegster wijdt haar in in alle geheimen der zieken-verpleging, zuigelingen-verzorging, verbedden, baden van zware zieken, enz. Dr. Lim geeft haar les in ziekteleer, anatomie, infectie-ziekten, hygiëne, enz. Mevrouw Stokvis geeft les in verloskunde en neemt het oudste paar 2 aan 2 mee naar verlossingen in de kampong of in het stadsverband. Verder wordt haar aan het ziekbed zooveel mogelijk nog meer uitgelegd de verschijnselen der ziekte en gewezen op haar plicht om nauwkeurig de bevelen van den geneesheer op te volgen. Zij helpen bij operaties en leeren eerste hulp bij ongelukken verleenen. Ook worden de oudere meisjes een tijd lang geregeld voor het verrichten van inentingen uitgestuurd in de stads-kampongs met den mantri-tjatjar (vaccinateur).

In aanmerking genomen, dat de Vereeniging nog niet langer dan twee jaar bestaat, verklaart haar bestuur met recht zich tevreden over de verkregen resultaten. „En al hebben wij, ook financieel, werkelijk reeds veel bereikt", aldus eindigt Mevrouw Stokvis haar geschriftje, „onze Vereeniging komt voortdurend voor weer nieuwe vraagstukken te staan, zal voortdurend hare werkzaamheden moeten en willen uitbreiden. (Het jaarverslag rept van de daadwerkelijke wijkverpleging als een der naaste toekomstidealen). Van de financieele draagkracht der Vereeniging en van de medewerking van v e l e n zal, ook in de toekomst het succes afhankelijk zijn. Maar wil de Vereeniging aan het doel harer oprichting beantwoorden, dan is het vooral ook noodig, dat van I n l a n d s c h e z ij d e wordt begrepen, wat ons doel is, hoe ons werk is, hoe de Javanen zèlf ons kunnen en — m o e t e n steunen!"

Om dit laatste te bevorderen zijn door de Vereeniging in December 1915 twee propaganda-avonden gehouden. Op den eersten sprak Mevrouw Stokvis voor Europeanen en Inlanders, die het Hollandsch verstaan. Op den tweeden avond in den pendopo van den patih van Semarang zette het bestuurslid Mas Soedjono voor een publiek van Inlanders in het Javaansch het doel der Vereeniging uiteen en „trachtte hij vooral de vrouwen op te wekken om in- „geval van ziekte bij haar of hare kinderen of bij geboorten „haar angst voor het ziekenhuis en onze geneeskundige „hulp te overwinnen en door de g r o o t e deur naar „binnen te gaan om bij Mevruow Stokvis om hulp aan „te kloppen. Hij voegde er bij, dat de kleine zijdeur toe- „gang aan de mannen verschafte, zoodat schuchteren „vrouwen het binnengaan zeer vergemakkelijkt werd."

„Werkelijk kwamen", zegt het jaarverslag, „eenige „dagen later eenige vrouwen zich tot Mevrouw Stokvis „wenden naar aanleiding van dezen propaganda-avond en „wij kunnen tot onze verheugenis constateeren, dat èn de „poliklinische èn het aantal verlossingen i n en de hulp- „aanvragen daarvoor b u i t e n het Stadsverband toe- „nemende zijn."

Het bestuur der Vereeniging is samengesteld uit Mevrouw N. Stokvis-Cohen Stuart als voorzitster, Mas Soedjono als secretaris, Mevrouw G. J. Dirkzwager-Dirkzwager als penningmeesteres, en als leden Raden Ajoe Poerbo Hadiningrat, Mevrouw W. A. Lim-Bergsma, Raden Ajoe Sosro Hadi Koesoemo en Mr. Dr. A. M. Joekes.

Hare vertegenwoordiger in Nederland is Mevrouw M. J. Cohen Stuart-Abendanon, wonende te Delft, Oostsingel 18, tot wie zij zich kunnen wenden, die de Vereeniging door toetreding tot het lidmaatschap, waarvan de contributie voor Nederland *f* 5 's jaars bedraagt, steunen willen.

Suriname.

Naar aanleiding van het feit, dat het dit jaar een halve eeuw is, dat Suriname een vertegenwoordigend lichaam bezit, hebben de Surinaamsche bladen beschouwingen gegeven over de resultaten van het z.g. zelfbestuur der kolonie.

Wij ontleenen daaraan het een en ander. „O p d e n U i t k ij k" van 6 Mei schrijft o.m.:

.......„Laten wij het onomwonden zeggen: het doel, dat bij het geven van dat zelfbestuur werd beoogd, is mislukt. De bloei, die als gevolg daarvan verwacht werd, is uitgebleven.

Toen de koloniale zaken achteruit gingen, heeft men daarvan de verantwoordelijkheid mede willen leggen op de kolonie zelf, het was niet uit altruïstische overwegingen alléén dat Suriname zijn volksvertegenwoordiging kreeg.

Maar hier werd het geschenk van zelfbestuur geapprecieërd en men heeft het toegejuicht, en is er trotsch op geweest, dat men een meer actieve rol zou kunnen vervullen bij de maatregelen, die voor en over deze kolonie zouden worden getroffen.

Helaas is, in den laatsten tijd vooral, gebleken, dat die vreugde prematuur was en dat men de middelen behield — en ook heel dikwijls gebruiken zou — om over het Bestuur en de vertegenwoordiging heen, in Nederland alles te regelen, wat men daar te regelen verlangde.

Ook zijn de Kol. Staten maar al te dikwijls geweest het lichaam, waarop èn moederlandsche èn koloniale regeering hebben afgewenteld de gevolgen van eigen kortzichtigheid en van eigen verkeerd beleid"......

„Alle teleurstelling en alle onverdiende verwijten ten spijt, heeft men hier steeds klaar gestaan om te helpen behouden het groote goed, dat ons nu 50 jaar geleden gegeven werd.

Dat men in bestuurskringen niet altijd aan ons vertegenwoordigend college die waardeering heeft doen deelachtig worden, waarop het aanspraak had, is hoe betreurenswaardig ook, niet onverklaarbaar. De leden van ons koloniaal bestuur zijn verantwoording verschuldigd aan het opperbestuur in Nederland, de leden der Kol. Staten niet. En al is dat niet te verdedigen, het is — zooals wij al zeiden — verklaarbaar, dat men zich soms van die verantwoordelijkheid heeft willen ontslaan door eigen fouten te schuiven in de schoenen van de Kol. Staten."...

„S u r i n a m e" van 9 Mei schrijft:

......Financieele onafhankelijkheid hebben de Kol. Staten de kolonie niet gebracht. De schuld lag niet aan hen, maar aan de minder royale wijze waarop de autonomie door de Moederlandsche Regeering werd toegepast; op de afwezigheid van daadwerkelijke controle — zoowel hier als in het Moederland — op het financieel beleid in de kolonie gevoerd, waardoor 's lands gelden op roekelooze wijze konden worden zoek gemaakt.

Maar de Koloniale Staten hebben in de verloopen halve eeuw groote waarde gehad als veiligheidsklep voor hetgeen woelde in hart en hoofd der bevolking — als bolwerk tegen de autocratische neigingen van ambtenaren, die losgelaten op de kolonie in posities waarvan ze nooit gedroomd hadden, zich de waan van koninkjes — of minstens van Ministertjes — te zijn, naar het hoofd voelden stijgen.

Menig ontwerp is in de pen gebleven, omdat men de kans er niet toe zag de daarin neergelegde verlangens te verwezenlijken — maar ook menig ontwerp, dat de pen ontvloeide, werd teruggewezen, of moest op menig punt fundamenteele wijziging ondergaan.

Als de Kol. Staten er niet waren geweest, zou de bevolking menigmaal verrast zijn geworden met de een of andere publicatie, het een of ander Koninklijk of Gouvernements besluit, welke verkregen rechten bekortten.

Dit is geen loos vermoeden — wij kennen feiten, die daarvan de bewijzen waren"......

In haar nummer van 12 Mei de openingsrede van den Gouverneur — zie ons vorig nummer — besprekende, schrijft „S u r i n a m e":

„De huidige landvoogd betantwoordt dezelfde vraag [of de kolonie rijp was voor autonomie] met „neen", maar blijft in gebreke eenigen grond voor zijn oordeel aan te geven, tenzij men als zoodanig de passage wil aanmerken, waar Gouverneur Asbeck wijst op het ontbreken van op autonomie berustend gemeente- en districtsleven. Wat bewijst dat evenwel anders dan dat de over de kolonie gestelde overheid niet rijp voor haar taak was? In de zaal der Koloniale Staten is herhaaldelijk genoeg aangedrongen op deze decentralisatie.

De toekenning bij R. R. van initiatief aan de Kol. Staten is een preventieve maatregel, ter voorkoming van volkomen stilstand in de wetgeving. Het is een middel, waarvan de toepassing slechts in uiterste gevallen kan plaats hebben — zooals ook het geval is in het Moederlandsche Parlement, dat toch sterker tegenover de Regeering staat.

Maar vooral bij maatregelen van zoo ingrijpenden en vèrstrekkenden aard, als decentralisatie van bestuur, moet noodzakelijk het initiatief van overheidswege uitgaan. Te meer klemt dit, waar het Bestuur der Kolonie de macht heeft, om uit het initiatief der Staten voortgekomen regelingen naast zich te leggen.

Doch het antwoord op de vraag of een individu, een maatschappij of wat dies zij, rijp was voor zekere bevoegdheden, wordt niet beslist door de mate waarin die bevoegdheden zijn u i t g e b r e i d, maar door de wijze waarop zij g e b r u i k t zijn.

En niemand zal de kolonie den lof durven onthouden dat zij een waardig gebruik van hare autonomie heeft gemaakt"......

Bij de openbare behandeling van de begrooting voor 1917 in de Koloniale Staten is men begrijpelijkerwijze op deze voor de kolonie zoo belangrijke vraag teruggekomen. In ons volgend nummer zullen wij uit het gesprokene het een en ander mededeelen.

* * *

Onder den onrustbarenden titel „De Hollandsche handel wordt vernietigd", schrijft „D e W e s t" van 26 Mei:

„Een berichtje van enkele regels in de bladen, meldde dezer dagen dat de Kon. W. Ind. Maild. de vracht van Amsterdam naar Suriname met eventjes honderd percent heeft verhoogd.

Deze zaak is te belangrijk om niet een oogenblik bij dit bericht stil te staan.

De vracht van Amsterdam naar Suriname was reeds met 40 percent verhoogd. Ook allerlei andere uitgaven, assu-

rantie, molestrisico, enz. leggen een hoogeren druk op den uitvoer uit Europa.

Met goederen uit de Vereenigde Staten van Amerika is dit veel minder mate het geval. De vracht van New-York bijvoorbeeld is slechts met 25 percent verhoogd.

Voegt men daarbij de prijsstijging van allerlei artikelen in Europa, en het daar bestaande verbod van uitvoer van tal van waren, dan is het duidelijk, dat de handel tusschen Holland en Suriname beduidend moest afnemen.

De handel verplaatst zich naar de Vereenigde Staten van Amerika. De lokale handel heeft kanalen gevonden — en vindt er steeds meer — om uit Amerika goederen te bestellen, die vroeger uitsluitend uit Europa betrokken werden. Dit geldt voor manufacturen, dit geldt voor provisiën, dit geldt voor alles.

Menige koopman is verrast over de redelijke prijzen, waarvoor hij allerhande waren uit Amerika kan betrekken. En al zal natuurlijk, na afloop van den oorlog, de handel met het Moederland zich herstellen, het laat zich nu reeds voorzien, dat menige nieuwe relatie, in Amerika aangeknoopt, van blijvenden aard zal zijn.

De jongste vrachtverhooging van den K. W. I. M. maakt den indruk alsof men den genadeslag wil toebrengen aan de handelsbetrekkingen tusschen de kolonie en het moederland. Veertig percent vrachtverhooging was al erg, maar nu die verhooging op honderd percent is gebracht, begint de kolonie zoetjes aan te verkeeren in de positie van een belegerde vesting, waarheen de aanvoer van levensmiddelen nagenoeg onmogelijk is (althans van den Europeeschen kant).

Wij weten niet welke speciale redenen de K. W. I. M. heeft voor deze nieuwe vrachtverhooging (de Agent alhier verklaarde de motieven niet te kennen) maar er moeten wel zeer overwegende redenen zijn om te rechtvaardigen dat een Hollandsche Maatschappij aldus medewerkt om den Hollandschen handel te vernietigen.

Natuurlijk weten wij, dat door den oorlog de bedrijfsonkosten enorm zijn toegenomen. Maar dit kan, dunkt ons, de verklaring niet zijn, waar uit het jongste jaarverslag van de maatschappij blijkt, dat de resultaten van het bedrijf tot dusver meer dan bevredigend zijn. Uit de winst kon zelfs een millioen voor extra reserves ter zijde worden gelegd.

Wij misgunnen den K. W. I. M. deze winst niet, maar wij zouden toch gaarne zien, dat de maatschappij eenigszins meer rekening hield met de belangen van Moederland en kolonie."

WAT DE INLANDER ZEGT.

Een Waarschuwing. In de „Pantjaran Warta" kwam een bericht voor getiteld: „Orgaan Boemipoetra", waarin werd aangekondigd — alzoo N. T. D. in de „Voorpost" — dat te Bodjonegro een drukkerij zal worden opgericht met de bedoeling aldaar een blad te drukken, dat beschouwd zal moeten worden als een orgaan voor vooruitstrevende Inlanders. De oprichter moet reeds een brief geschreven hebben aan een lid der redactie van „Pantjaran Warta" om te vragen de leiding van het blad op zich te nemen.

De bedoeling van „Pantjaran Warta is vrij doorzichtig, meent schrijver en zegt: „zij wil nl. voor zich zelve reclame maken, zich het brevet geven van verdediger van de belangen van het Javaansche volk, speculeerende op onze onwetendheid, denkende dat wij die politiek niet begrijpen, doch ik constateer, dat hier tastbaar een onwaarheid gedebiteerd wordt. De zoogenaamde „oprichter" van bedoeld blad is een mederedacteur van de „Oetoesan Hindia" te Soerabaja, wonende te Bodjonegoro. Hoewel niet gezegd kan worden, dat hij een ontwikkeld man is, — hij is niet afkomstig van de H. B. S., K. W. S. of eenig der andere hoogere inrichtingen van onderwijs — en slechts een diploma klein ambtenaarsexamen in den zak heeft, weet hij genoeg om niet blind te wezen voor den handel en wandel van „Pantjaran Warta" en haar staf van redacteuren. Het is niet mogelijk, dat deze den bewusten brief geschreven zou hebben, vooral niet, omdat bedoelde drukkerijkrant een zeer ver strekkend doel willen najagen. Het ligt voor de hand, dat men omkijkende naar een leider, dan geen hulp verzoekt van de „Pantjaran Warta, daar er toch op Java nog genoeg menschen zijn, die wat meer in hun marsch hebben dan die Redactieheeren, met meer gezond verstand ook. Schrijver hoopt dat dit — ook zonder bewijzen, door zijn lezers zal worden aangenomen. Herinnert aan 't Maleisch spreekwoord: „Wanneer de bron der rivier troebel water geeft, is het onmogelijk, dat het kali-water helder is; integendeel die troebelheid neemt toe."

Vereen. voor Kunsten en Wetenschappen. De heer Mooyen heeft, zoo schrijft de „Pembrita Betawi", te Djokdjakarta onlangs een lezing gehouden over Balische kunst, na afloop waarvan zich een vereeniging gevormd heeft tot bevordering van kunsten en wetenschappen. Terstond gaven zich dertig personen als leden op. Een voorloopig bestuur werd verkozen, dat samengesteld is uit de heeren Canne, Schuit, Resink en Sitsen.

A.s. Passar Malem. De Soerabajaasche Jaarmarkt-vereeniging heeft zich per rekest tot den gemeenteraad gewend om weder als van ouds te mogen beschikken over het missigitplein voor de tentoonstelling, die van 9—17 September a.s. gehouden zal worden en tevens een subsidie van *f* 3500 gevraagd, omdat dit jaar geen vrijstelling van gemeentebelasting verleend wordt en de gevraagde subsidie ongeveer gelijk staat met de netto-opbrengst van de belasting welke zij verschuldigd zou zijn geweest gedurende de vorige jaarmarkt-tentoonstelling, toen geen belasting geheven werd. Zij steunt verder dit verzoek op redenen van algemeen belang. („Pewarta Soerabaja").

Gebrek aan Arbeiders. Op eenige koffieondernemingen in den Oosthoek (van Java) heerscht volgens hetzelfde blad groot gebrek aan werkvolk. Mandoers worden uitgezonden om mannen en vrouwen te zoeken, die op de ondernemingen in 't Banjoewangische willen werken. Deze Mandoers doen niet zooals de ronselaars van z.g. „contracten", maar vragen slechts, of men voor tijdelijk of vast in de tuinen wil werken. Geen mooie beloften worden gedaan, maar een goed loon wordt gegarandeerd. Veel succes hebben zij in Soerabaja echter niet. Zij zijn nu naar Rembang en Lasem gegaan, waar zij meer kans van slagen denken te hebben.

Livrei van den G.-G. De „Pembrita Betawi" deelt mede, dat als de Gouverneur-Generaal (van Limburg Stirum) in een auto uit rijden gaat, op dit voertuig een destinctief geplaatst wordt, bestaande in een vierkant wit vlaggetje met een rooden, klimmenden leeuw in het midden, omgeven door een smallen rooden cirkel. De chauffeur zal dragen een borsttres zoomede schouderpassanten van ineengevlochten rood en zilver koord. De borsttres loopende van den rechter naar den linkerschouder, is voorzien van twee voor den rechterschouder afhangende nestels van rood koord met zilveren nestelpen.

Feest-chronogrammen. Te Bandong werd onlangs, zoo schrijft bovengenoemd blad, feest gevierd ter herdenking van het 50-jarig bestaan der kweekschool voor Inlandsche onderwijzers. Uit alle deelen der Preanger en ook uit Bantam zijn de goeroes opgekomen om het feest bij te wonen. Boven de deuren der Inlandsche societeit Paroekoenan, waar zij hunne samenkomsten hielden, waren twee Tjondro's sengkolo aangebracht (de uitdrukking van een jaartal in een chronogram door zeker daartoe gebruikelijke woorden). Het éene luide: Obah (= 6), Boedi (= 6), Boedjangganing (= 8), Goesti (= 1) stelt voor het jaartal 1866 en beteekent: „de denkbeelden der adviseurs van den vorst zijn veranderd"; slaande op het oprichtingsjaar der kweekschool, toen de regeering meer aandacht begon te wijden aan het Inlandsch onderwijs. Het andere luidde: watéké (= 6), woeroek (= 1), gapoeraning (= 9), hardjo (= 1); d.i. 1916 „goed onderwijs is de poort tot welvaart".

Een Regent op wachtgeld. Als een zeldzame gebeurtenis wordt in de „Sinar Djawa" bericht, dat een regent op wachtgeld is gesteld n.m. die van Poerworedjo, Raden Mas Toemenggoeng Tjokrodojo, in 1906 tot deze betrekking benoemd. Hij is lijdende aan een ernstige oogziekte. De patih-wedono van Poerworedjo is thans met de waarneming zijner betrekking belast.

Naijver. De tegenwoordige pangoeloe van den zeekrijgsraad, hadji Abdoelganie te Soerabaja, is de dupe geweest van een op hem gepleegden, laffen aanslag. Een tot nu toe onbekend persoon wist heimelijk in zijn woning te Kedoeng Roekem te komen. Door verschuiving van een grendel drong hij door in het slaapvertrek en wierp den slapenden Abdoelganie een pot met zwavelzuur leeg over diens hoofd. Vóórdat de hadji, wiens gelaat deerlijk verbrand werd, hem kon achterhalen, was de man spoorloos verdwenen. Men brengt dezen aanslag in verband met de aanstaande benoeming van Abdoelganie tot hoofdpangoeloe, adviseur voor Mohamedaansche zaken en president van den priesterraad. De vorige titularis werd n.l. ontslagen, omdat hij zich moet schuldig gemaakt hebben aan knoeierijen in nalatenschappen. Abdoelganie is voor deze betrekking voorgedragen en dit schijnt onder den aanhang van den vorigen hoofdpangoeloe kwaad bloed gezet te hebben. („Bintang Soerabaja").

Hulde. De Pamitran" gaf een portret van den afgetreden Gouverneur-Generaal Idenburg met het opschrift: „Hij heeft het eerst de associatie (pamitran) tusschen de rassen ingevoerd". De „Sinar Djawa" schreef een gevoelvol afscheidsartikel, gewijd aan den heer Idenburg „aan wien Kromo zijn ontwikkeling en „vooruitgang te danken heeft. Hij heeft als een vader „zijn kinderen leeren loopen, met groote lankmoedigheid „die groote Inlandsche beweging geleid. Voordit alles „wordt hem door de Inlandsche bevolking duizend maal „dank gezegd."

Poerbokarijo. De huisvlijtschool te Ngawi werd in April j.l. gesloten wegens gebrek aan geldmiddelen. De leerlingen, ten getale van 50, kregen van het hoofd der school een verklaring, dat zij, of als den cursus doorloopen hebbende, de school hadden kunnen verlaten, of naar een andere school konden gaan. De „Sarikat Islam" heeft nu aan de Regeering het verzoek gedaan deze school te mogen overnemen, onder voorwaarde, dat het Gouvernement de traktementen der onderwijzers betalen zal, waardoor in den geldnood tegemoet gekomen zou worden. De S. I. vond het jammer, dat deze school, die goede vruchten had opgeleverd, werd opgeheven. De gewezen leerlingen zijn thans overal op Java verspreid in goed bezoldigde betrekkingen. („Soeloeh Hindia").

WAT DE CHINEES VERTELT.

Proeven. Een paar maanden geleden werd in de Maleische bladen — alzoo de „Perniagan" — een op-

roeping geplaatst, waarbij Chineesche jongelieden van goeden huize in de gelegenheid werden gesteld, om in den artillerie constructiewinkel te Soerabaja geplaatst te worden. Het denkbeeld ging uit van een officier, die daaraan werkzaam was en ook les gaf aan de burgeravondschool. Enkelen kwamen zich aanmelden, die op dagloon tewerk gesteld werden. De proef mislukte evenwel. De jongelui kwamen niet terug en thans is er maar één Chinees, die daar werkt. De reden schijnt hoofdzakelijk toe te schrijven te zijn aan het feit, dat Chineezen niet met Inlanders willen samenwerken. Zij stellen zich dichter bij den Europeaan en wenschen o.a. ook hoogere loonen dan de Inlanders.

De „Warna Warta" vestigt de aandacht op een advertentie, waarin Chineesche candidaten gevraagd worden voor de betrekking van assistent bij den postdienst op een traktement van *f* 45 à *f* 55 's mands. Dit kan meer succes hebben, daar het een bewijs is van de nieuwe richting bij het vervullen van gouvernements-betrekkingen.

Japansche Kuiperijen. Veel is in den laatsten tijd hierover geschreven. Naar aanleiding hiervan verklaart de „Sri Sumatra", dat, bij een aanval van buiten, de Inlanders zich ongetwijfeld zullen opofferen om het rechtvaardige en weldadige Nederland te steunen, en tevens uiting zullen geven aan hunne gevoelens van onwankelbare trouw aan Nederland, dat door de geheele wereld geprezen wordt om zijn wijs en goedertieren bestuur. Het laatdunkende Japan is een parvenu gelijk, die pas tot opkomst en eenig aanzien gekomen is. De beschaving staat in Japan echter niet hooger dan in Europa. Ergerlijk vindt bovengenoemd blad de wijze waarop de Japansche pers afgeeft op het slechte koloniaal beheer en de z.g. onderdrukkingszucht der Hollanders.

De „Tjhoen Thioe" schrijft, dat een Japanner te Bandong beweerd heeft, dat 't niet waar kan zijn, dat Japan veroveringsplannen heeft ten koste van Nederland. De redactie teekent hierop aan, dat deze meening wel de persoonlijke meening van dien Japanner kan wezen, maar dat toch op vele andere menschen Japan den indruk maakt van wèl degelijk naar gebiedsuitbreiding te haken. In N.-I. treedt Japan niet zoo kras op als in China, waar zijn invloed sterk toeneemt, zoogenaamd ter bevordering van handel en nijverheid, maar in Indië laten de Japanners zich ook meer en meer gelden. Japansche reizigers overstroomen de eilanden. Een Japansch blad staat uitgegeven te worden onder den naam van „Salatan" bij een Japansche drukkerij te Soerabaja. De redacteur is een Japanner, die vroeger een Maleisch blad in Malaka geredigeerd heeft.

Kort geleden hebben 20 Japanners verzocht om lid te mogen worden van „Insulinde". Tjiptomangoen Koesoemo verklaarde in de „Voorpost", dat hiertegen niets kon worden aangevoerd en dat men ook niet bang behoefde te wezen, dat Japan Nederland als overheerscher zou willen verdringen. Naar zijn meening zou echter Japan, als heer en meester over deze landen, nog beter zijn dan Nederland, dat al eeuwen lang getoond heeft de belangen van Indië niet te kunnen behartigen. Van Japan zou dit nog moeten blijken, verklaart de „Tjhoen Hjhioe", maar afgaande op hetgeen er in Formosa, Korea en Mantsjoerije gebeurt, heeft de redactie niet veel vertrouwen in Japan's optreden. En wat willen die Japanners dan met dat lidmaatschap van Insulinde? zoo vraagt het blad verder. Deze vereeniging is immers opgericht voor de blijvers? willen zij zich daaronder rangschikken? Er zal niet één onder hen zijn, die zijn nationale idealen zal willen prijs geven ter wille van de belangen van Ned.-Indië. Hier (in Indië) houden zij hun bedoelingen geheim; maar in Japan behoeven zij zich niet te geneeren, daar zijn zelfs globes, waarop N.-I. als een Japansche bezitting gekleurd is. De vereeniging „Insulinde" stelt zich ten doel de gelijkstelling van alle rassen met de Europeanen te bevorderen. De Japanners hebben deze gelijkstelling reeds. Welk belang hebben zij dan bij het lidmaatschap? Met welk doel willen zij de Indische beweging steunen? Het Indisch streven naar een zelfregeering komt ook in strijd met hun verlangen om zelf in de plaats van Nederland over deze landen den baas te spelen. Tjipto weet dit ook heel goed. En als later blijken mocht, dat wij met de Japanners geen goeden ruil gedaan hebben, hoe raken wij hen dan kwijt? De leus „Azië voor de Aziaten" beteekent voor hen; de suprematie hebben van andere Aziatische staten, om zelf het vet van Azië af te scheppen.

Reeds is gemeld, dat pl.m. 80 voorname Japanners — zoo vervolgt de „Bintang Soerabaja" — met den eersten stoomer van de nieuwe Osaka Shosen Kaisahlijn Java zullen bezoeken. Aanvankelijk werd gedacht, dat zij allen handelaren waren, maar nu is gebleken, dat het gezelschap ook bestaat uit professoren en regeeringspersonen. De Gouverneur-Generaal heeft zijn verlangen te kennen gegeven, dat aan deze Japanners alle mogelijke hulp en voorlichting verleend worde en dat hun een aller aangenaamste ontvangst ten deel zal vallen, opdat zij een goeden indruk van land en volk, bestuur en levensomstandigheden zullen krijgen. Hiermede zal naar het oordeel van de regeering meer bereikt worden, dan met het zenden van tientallen tegenspraken op de praatjes, die af en toe omtrent Ned.-Indië in de Japansche pers circuleeren.

Het Nut van Taalkennis. Ook de „Bintang Soerabaja" vraagt welke de gevolgen zouden zijn, indien Ned.-Indië eens overging in het bezit van Japan, Engeland of Duitschland, als een gevolg van den tegenwoordigen „waanzinnigen" oorlog. In het eerste geval zou men niets meer hebben aan alle opgedane Westersche beschaving en aan de kennis van de Nederlandsche taal; en zich van voren af aan op het Japansch moeten toeleggen. De heerschappij van Japan beteekent onderdrukking van den Inlander, het verdwijnen van zijn landbezit. Zie maar wat er in Korea, Mantsjoerije en Formosa gebeurt, zoo roept het blad uit. Dan is 't toch maar beter onder Nederland te blijven, dat niet zoo sterk en machtig is als Japan, daardoor van zelf genoodzaakt is om meer vrijgevig te zijn, al worden we dan ook als „kwartmenschen" beschouwd. Samen met Japan zouden wij ook in oorlogen gewikkeld worden en de ellende daarvan moeten dragen. Naar den duivel met Japan! Een Engelsche overheersching zou wellicht beter zijn. Ook dan had de opgedane kennis van het Nederlandsch geen waarde meer, maar in het bestuur zouden de Europeesche beginselen den doorslag geven, en van klassenverschil en partijdigheid, zooals thans bij de Hollanders, zou dan geen sprake zijn. Recht en gelijkheid verlangt de Inlander, al is 't ook bekend, dat de Britsch-Indiër 't niet zooveel beter heeft, daar de Engelschen lang geen zachte meesters zijn. De Duitsche overheersching wordt nu in den laatsten tijd slechts verlangd door de godsdienstige partijen naar aanleiding van het bondgenootschap met Turkije. Maar dan zal de Duitsche hand en trots zwaar drukken. Laten we daarom maar liever onder Nederland's gezag blijven staan, al wordt er soms beweerd, dat wij „onderdrukt" worden. Met het oog op alle gebeurlijkheden is 't toch goed zich toe te leggen op de kennis van het Engelsch, zijnde een wereldtaal, die zelfs ook onder Japansche heerschappij zijn waarde behoudt.

Van Vreemde Koloniën.

L'effort colonial de la France.

Eenige weken geleden deelden wij mede, dat een aantal mannen van aanzien in Frankrijk conférences zouden houden om de inspanning te bespreken, die door de mogendheden, welke aan de zijde der entente meestrijden, ten beste is gegeven; wij gaven toen ook aan, dat de koloniën hierbij een ruime plaats zouden krijgen.

Thans geeft La Dépêche Coloniale in opvolgende nummers van deze maand uitvoerige verslagen van de voordrachten, gehouden te Toulouse door den oud-minister van koloniën A. Lebrun, en te Toulon door Aug. Bernard. Wij ontleenen er het volgende aan, dat onzen lezers een denkbeeld zal geven van de behandelde onderwerpen.

Na zijn inleiding zette de heer Lebrun de meening voorop, die hij in een breed betoog zou uitwerken. Vaak kwam in de gesprekken vóór den oorlog de vraag te berde, welke de rol van de Fr. koloniën zou wezen, als Fr. in een strijd gewikkeld werd. De 't minst tot pessimisme gestemden zagen er een lastpost in voor 't moederland, dat er een deel zijner weermacht moest laten, terwijl deze met meer voordeel ter verdediging van Fr. zou zijn aan te wenden. Anderen verwachtten, dat de koloniën, als Fr. geheel door een eigen oorlog in beslag was genomen, gehoor zouden geven aan de stem van ontevredenen of oproerkraaiers, en schilderden de gevolgen daarvan af. Nog anderen voorzagen een oorlog, waarbij Fr. zich niet meer vrij over zee kon bewegen en zij verdiepten zich in 't lot, dat dan aan de verafliggende bezittingen ten deel kon worden.

Heden hebben de gebeurtenissen uitspraak gedaan, en zij hebben, volgens den oud-minister van koloniën, ten volle beantwoord aan de verwachtingen van hen, die onvoorwaardelijk vertrouwen stelden in de koloniën en protectoraten.

Vooreerst hebben zij zich in volkomen eensgezindheid geschaard aan de zijde van 't moederland, deelende in zijn vrees, zijn leed, zijn rouw, en bij monde van zijn gouverneurs en van vergaderingen met allerlei roeping de onwrikbare gehechtheid uitsprekende aan de republiek.

Vervolgens, verstoken van den gewonen steun van 't moederland, hebben zij zich beijverd hun eigen leven te versterken en Fr. te ontlasten van de moeilijkheden, die het zouden hebben kunnen verzwakken. Tegelijkertijd, verlangend in dezen oorlog ook eenige eigen bladzijden te schrijven, tastten zij den vijand aan en versloegen hem, waar hij aan hun grenzen op post stond.

Eindelijk en vooral hebben zij het kloeke besluit genomen, om het moederland te hulp te komen door soldaten, werklieden, geld, materialen en levensmiddelen te zenden.

De heer Bernard had te Toulon tot taak te spreken over het aandeel van Noord-Afrika in den oorlog.

De spreker bracht de rol in herinnering, die N.-Afrika in de voorgeschiedenis van den oorlog heeft gehad, en die bijna reeds eerder den wereldkrijg had doen losbarsten. Volgens hem heeft zich daar reeds een vooroorlog afgespeeld, waarin 't Duitschland niet gelukt is voordeel te behalen.

Tijdens den oorlog heeft 't, door zich Turkije tot bondgenoot te maken, getracht den heiligen oorlog over de Mahomedaansche landen te brengen. Hij nam hier de uitdrukking over, die een Nederlandsch geleerde hem geinspireerd heeft, „cette guerre sainte made in Germany", om tot de conclusie te komen, dat ook deze poging niet geslaagd is.

Egypte en 't kanaal van Suez gaven evenmin succes.

Door het bestrijden van de Italiaansche belangen in Tripolis kwamen Duitschland en Italië daar eigenlijk reeds in botsing, hetgeen een inleiding werd tot de scheuring, die hen van bondgenooten tot vijanden maakte.

Op Algerijnsch gebied had, met de beschieting van Philippeville en Bône, het eerste treffen tusschen Franschen en Duitschers plaats.

De spreker liet ook z. z. uitkomen, hoe alle vrees of verwachting voor een opstand in Tunis, Algiers of Marokko ijdel was gebleken. Kleine rustverstoringen buiten beschouwing latende, is er voorbeeldige rust geweest. *)

Daarna gaf hij natuurlijk een eervolle plaats aan de vermelding van de hulp in strijders en arbeiders door N.-Afrika gegeven.

Voor de vloot der geallieerden was Bizerte een waardevolle haven.

Vele zonen van Algiers zijn gevallen. De open plaatsen

*) Fransche bladen maken dezer dagen juist weer melding van onlusten in Marokko. 8000 Marokkanen zouden loopgraven hebben opgeworpen bij Ghamel Allah.

zullen ook daar leemten laten aan den haard en bij de ploeg, maar in de kolonie zijn de geboorten talrijk genoeg om daarin geen verontrustend verschijnsel te zien. Ook weegt de toenadering, de nauwere verbroedering der rassen ruim op tegen dit verlies. Bij de vermelding van de ridderlijke wijze, waarop vorsten, grooten en bevolking zich aan de Fransche zaak verknocht hebben getoond, zeide de heer Bernard iets, dat zeker bijzondere aandacht verdient.

Het is opvallend, verklaarde hij, zonder er zich te zeer ongerust over te maken, dat de minste oprechtheid en de meeste reden tot wantrouwen gevonden is bij de leerlingen van de hooge scholen, de médersas en de lycées. Kwaad gevolg van een indigestie van slecht verdragen geleerdheid, als slecht berekend voor hun maag. De Engelschen hebben in Indië en Egypte dezelfde demoraliseerende en vervalschte uitwerking ondervonden. Hierin ligt een les voor de toekomst. De spr. wilde daardoor niet zeggen, dat de inlanders geen onderwijs meer moeten genieten, maar wel dat 't onderwijs meer berekend moet zijn naar hetgeen zij noodig hebben.

Zoo meent hij ook, dat de inboorlingen der koloniën, die in Frankrijk medegestreden hebben, niet goed zouden worden beloond, door hun politieke rechten te geven, waarvoor zij niet rijp zijn. Zij zullen beloond moeten worden met geldelijke voordeelen en pensioenen, door zekere ambten voor hen te bestemmen, e. d. m.

Zooals de koloniën haar voortbrengselen ter beschikking van 't moederland hebben gesteld, zal Fr. er ook aan moeten denken, de economische ontwikkeling te bevorderen, waardoor men wederkeerig zal samenwerken om de welvaart en den rijkdom van groot Frankrijk te vermeerderen.

Zal Denemarken zijn koloniën verkoopen?

Voor den 101sten keer gaat 't gerucht weer en voor den 101sten keer is 't officieel weer tegengesproken. 't Blad Kopenhagen heeft 't bericht ditmaal gelanceerd. St. Croix, St. Thomas en St. John, dus D. West-Indië, zouden aan de Vereen. Staten van N. Amerika verkocht worden. Het blad zou dit betreuren, de sedert 1910 ingevoerde hervormingen beantwoorden aan de verwachting, en zouden dus tot behoud en voortgaan aansporen. Het verwacht intusschen niet veel verzet tegen het plan. Zou het een proefballon zijn?

De opstand van de Arabieren.

Said Iris, een der onderbevelhebbers van den sjerif van Mekka, die in opstand is tegen 't Turksche gezag, heeft de stad en 't fort Koenfoeda en de bezetting ervan genomen.

De T. regeering zou een expeditie naar de Hedsjaz willen zenden, maar de spoorweg is vernield, zoodat spoedig vervoer en aanvulling van 't noodige niet mogelijk is. De opstand schijnt zich intusschen uit te breiden van Medina tot Damascus.

Koet el Amara.

Wij waagden de onderstelling, dat de groote zeeslag, waarbij de oudste en de jongste zeemogendheid zich beiden de overwinning toekenden, de aandacht zoo zou inpalmen, dat in Engeland de verontwaardiging over hetgeen in Mesopotamië voorgevallen was, daardoor zou luwen. Het scheen zoo inderdaad ook te gaan, generaal Towsend en de zijnen leken al vergeten. Maar ineens luwt 't weer op. Het unionistisch oorlogscomité heeft de zaak op nieuw aanhangig gemaakt en bij de regeering aangedrongen op een onderzoek of op behandeling in openbaar debat.

De pers ondersteunde dit verzoek. ,,The Times" wijdde een hoofdartikel aan ,,Een vergeten strijdmacht". Van alle kanten duiken klachten op van soldaten, die zelf in Mesopotamië geweest zijn of van bloedverwanten, die berichten ontvangen hebben. De klachten betreffen niet alleen de krijgsmacht, die zich, na heldhaftige verdediging, in Koet el Amara heeft moeten overgeven, maar zij gelden voor den geheelen opzet van de krijgsbedrijven in Mesopotamië, en ook voor de nu daar nog heerschende toestanden. Gebrek aan vooruitzien en aan verhelpen van de dientengevolge ontstane toestanden schijnen daar, evenals bij de onderneming naar de Dardanellen, groote misstanden te hebben doen ontstaan.

Kwaliteit en kwantiteit van de levensmiddelen heeft te wenschen overgelaten. De voeding hield geen rekening met 't klimaat, werd ongeregeld aangevoerd. Dit vermeerderde 't aantal zieken en de medische hulp was, en is er nu nog onvoldoende. De strategische leiding is er, evenals de intendance-dienst, in menig opzicht te kort geschoten.

Sir Edward Carson riep minister Asquith ter verantwoording. Deze verklaarde, dat de regeering niets wenscht achter te houden, zij wil niets liever dan de geheele zaak in debat brengen — maar het is hiertoe niet het oogenblik. ,,Waarom?" vroeg men. Om redenen, die de minister niet kan meedeelen. De toestand der troepen in Mesopotamië heeft dag aan dag de aandacht der regeering en er zijn maatregelen getroffen om in de leemten te voorzien.

Carson was hiermede niet tevreden. Wij zullen er dus nader over hooren.

Lord Kitchener.

Kitchener krijgt zijn eerste standbeeld in Indië. De maharadja van Djaipoer heeft er 20.000 roepeiën, die van Gwalior 10.000 r. voor beschikbaar gesteld. Deze mededeeling heeft misschien wel aanstekelijk gewerkt, de lord-major van Londen heeft 't initiatief genomen voor 't verzamelen van gelden voor een gedenkteeken voor den held van Karthoem.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

Een request der Vereen. van Waterstaats-Ingenieurs in Ned.-Indië.

De Vereeniging van Waterstaats-Ingenieurs in Nederl.-Indië heeft zich met een request tot den Gouverneur-Generaal gewend, waarvan tekst, memorie van toelichting en bijlagen in druk zijn verschenen (bij Masman en Stroink te Semarang). In dit request worden uiteengezet de redenen, waaraan het is toe te schrijven, dat de lust tot dienstneming bij de ingenieurscorpsen zoo gering is. Het is geen gebrek aan energie bij de Nederlandsche jongelieden, doch de oorzaak is te vinden in de minder gunstige dienstvoorwaarden en vooruitzichten van de ingenieurs in Indischen Staatsdienst (salarieering, bevordering, enz.). Requestranten geven de punten aan, die tot verbetering zouden kunnen leiden en hopen, dat de Ind. Reg. er de noodige aandacht aan zal schenken.

Nog een request aan den Gouverneur-Generaal.

,,De Ingenieur" van 15 Juli bevat den tekst van een ,,Request aan den Gouverneur-Generaal over de aanspraken van den ingenieursstand bij benoemingen van Burgemeesters voor de groote Indische steden", ingediend door de afd. Nederl.-Indië van het Kon. Instituut van Ingenieurs.

Requestrante, die vernomen heeft, dat onder de personen, die als candidaten voor het genoemde ambt zijn genoemd, zich geen enkel ingenieur bevindt, doch alleen personen met ervaring in gemeentedienst, meesters in de rechten of ambtenaren van het B. B., acht dit eene onbillijkheid, en zou het van uitnemend belang voor onze Indische groote gemeenten achten, indien aan haar hoofd konden worden gesteld personen, die, opgeleid in de ingenieurswetenschappen, zelf in het bedrijfsleven hebben gestaan en daardoor den opzet, de organisatie en de leiding daarvan gemakkelijker beheerschen en beoordeelen kunnen dan ambtenaren met in hoofdzaak juridische en administratieve kennis. Requestr. verzoekt den G.G. daarmede wel ernstig rekening te willen houden.

Ned.-Indische kunstnijverheid.

Als No. 7 van J. A. Loebèr's Geïllustreerde beschrijvingen van Indische Kunstnijverheid, is een werkje verschenen, getiteld: Been-, hoorn- en schildpadbewerking en het vlechtwerk in Nederlandsch-Indië. (Uitgave van het Koloniaal Instituut te Amsterdam).

Op ook voor den leek bevattelijke wijze schetst schr. in dit geschrift de zooeven genoemde takken van Indische nijverheid, terwijl uitvoerige bronvermelding degenen, die van de onderwerpen een diepere studie wenschen te maken, daartoe de gelegenheid opent. Tal van fraaie illustratiën verduidelijken de beschrijving.

Nederlandsch Indië Oud en Nieuw.

De 4de afl. van dit nieuwe maandschrift bevat de volgende bijdragen. Ornamentiek bij de Toradja's, door P. M. van Walchren. — Een Javaansch handschrift over pamormotieven (vervolg), door J. J. Meyer. — Causerieën over Javaansche muziek, door Soorjo Poetro en Noto Soeroto. — Het Sirihstel in den loop der eeuwen, door Mr. J. G. Huyser. — Type-tentoonstelling van Indische sieraden en kleeding in 's Rijks Ethnographisch Museum te Leiden, door M. W. Fischer. — Nabij de Tji Letoek of Zandbaai, door J. G. Doorman. — De plechtigheid in het Mangkoe Negorosche vorstenhuis. Al deze opstellen zijn interessant, niet alleen wat tekst, maar ook vooral wat illustreering betreft, die in één woord schitterend is.

Zeemansgids voor den Oost-Indischen Archipel.

Van dit werk verscheen de vierde druk van deel I (volgens den titel inhoudende de beschrijving van Straat Soenda, vaarwaters naar Batavia en Westkust van Sumatra van Vlakke Hoek tot Hoek Masam Moeka (Atjeh-hoofd.) We veronderstellen, dat deze Gids voldoende bekend zal zijn bij hen, voor wie hij volgens den titel bestemd is, maar ook niet-zeevarenden kunnen hem voor allerlei onderwerpen (geographische, ethnographische en economische bijv.) met vrucht raadplegen, wat wellicht niet zoo algemeen bekend is.

Slechts een enkele greep doende, laten wij hieronder volgen hetgeen, naast andere bijzonderheden, wordt medegedeeld over het eiland Enggano, ten westen van Sumatra, welk eiland een treurige vermaardheid heeft gekregen, sedert de aandacht er op werd gevestigd, dat de oorspronkelijke bevolking geleidelijk uitsterft.

,,Behoorlijk begaanbare wegen zijn rond het geheele eiland aanwezig......... Tal van kleine riviertjes doorstroomen het eiland, die bijna allen op het gebergte ontspringen. Slechts enkele komen voort uit de moerassen, die vooral langs de zuidkust gevonden worden......

Het wilde varken is, behalve de vogels, het eenige wild, dat Enggano oplevert. De bevolking houdt zich bezig met de jacht op deze dieren en met visscherij. De landbouw staat op een lagen trap. Klapperaanplantingen zijn er talrijk. Het eiland maakt een deel uit van de residentie Benkoelen.

Het klimaat is gelijk aan dat van andere lage strandplaatsen in Indië...... Aangezien er nog al veel moerassen zijn, komen er veel gevallen van koorts voor.

Het getal bewoners, dat in 1862 nog op 3000 werd gesteld, is steeds achteruitgaande, door verschillende ziekten, als malaria en longtering. Thans bestaat de bevolking uit nog slechts enkele honderden zielen (in 1908 ongeveer 400), waarvan vele Christenen. De bevolking is goedig en gedwee van aard en volstrekt niet vreesachtig. De handel bestaat geheel uit ruilhandel van klappernoten, touwwerk, dat uit eene boomschors, bagoe genaamd, vervaardigd wordt, noten en eenige deugdzame houtsoorten tegen kleedingstukken, spiegeltjes, glaskoralen, tabak, enz.

Het werk is een uitgave van het Ministerie van Marine en gedrukt bij Mouton en Co. te Den Haag.

Suikercultuur op Java.

In het Juni-Nr. van ,,De Handel" vervolgt de heer J. Sibinga Mulder zijne uitvoerige geïllustreerde beschouwingen over den gang van het bedrijf van eene suikeronderneming op Java, waarop hij doet volgen een overzicht van de financieele beteekenis der Java-suikerindustrie in het algemeen.

Orgaan der Ned. Indische Officiersvereeniging.

Inhoud der Mei-aflevering: Eenige gegevens omtrent den financieelen toestand van den officier, verkregen bij de uitwerking der enquete. — Propaganda voor de versterking van Indië's weermacht, door H. M. Luchsinger. — Onze weermacht, door H. G. Brandon. — Opleiding tot een voortgezette opleiding van den artillerie-officier. — Huwelijken van tweede luitenants, door W. — Naar aanleiding van: De invloed van het huwelijk op het officiers- en het onderofficierskorps, door G. — Officieren op de Buitenbezittingen. — Nog iets over beoordeelingslijsten van officieren. — Eenige beschouwingen over: Onze cavalerie en het daarvan te maken gebruik, door M. Thomson. — De officiersvereeniging tot onderlinge ondersteuning van nagelaten betrekkingen. — De achteruitgang van het officierscorps. Enz.

Industrieele mogelijkheden in Ned.-Indië.

Onder dit opschrift publiceerde Dr. E. C. J. Mohr in de zgn. Korte berichten verschillende opstellen; in het Nr. van 19 Mei vraagt hij nu de aandacht voor vuurvaste klei, waarvan hij aantoont, dat deze in exploitabele hoeveelheid en in verschillende streken van den Indischen Archipel aanwezig is.

Vreemdelingenbezoek op Java.

Het bureau tot bevordering van het toeristenverkeer in Indië heeft weder een boekje uitgegeven, waarvan de titel luidt: ,,Come to Java. Information for travellers". Het gidsje maakt een goeden indruk; eenige ilustraties en een kaartje zijn aan den tekst toegevoegd, die aan het slot een Engelsch-Maleische woordenlijst bevat.

Indisch Bouwkundig Tijdschrift.

In het Nr. van 1 April wijdt de heer J. M. Jordaan zeer waardeerende woorden aan den onlangs gepensionneerden

oud-directeur der Burgerlijke Openbare Werken, J. Homan van der Heide, wiens heengaan hij een ramp noemt, waarvan de moreele gevolgen zich nog vele jaren zullen doen gevoelen. — Verder vindt men er een artikel in (overgenomen uit de „Waterstaats-Ingenieur" van Maart j.l.) van den ingenieur H. W. van der Voort, over de wijze van uitvoering van openbare werken. — Ook bevat dit Nr. de beschouwing van Mr. Dr. H. Zaalberg „Onderzoek naar de mogelijkheid tot het verkrijgen van een waarborg voor de uitbetaling van de pensioenen der landsdienaren", zoomede een aan de Nwe. Soer. Crt. ontleend artikel „Pensioenszekerheid voor landsdienaren".

Veeartsenijkundige Bladen voor Ned.-Indië.

Behalve een aantal speciaal vakkundige opstellen, bevat afl. 1 en 2 van jaargang 1916 der Veeartsenijkundige Bladen voor Nederl.-Indië nog: Het Mongoolsche paard, door J. van Dulm. — Theorie en praktijk, door Dr. H. J. van der Schroeff. (Naar aanleiding van het artikel: Opmerkingen over fokkerij, door Dr. A. L. Hagedoorn). — De verbetering van den rundveestapel in de lage streken van Java en Madoera, door Dr. B. Vrijling. — Paardenfokkerij in Nederl. Indië en binnenlandsche remonteering, door Dr. P. Ph. van der Poel. — Nog enkele opmerkingen over fokkerij, door Dr. B. Vrijburg.

Weekblad voor Indië.

No. 6 brengt onder meer, geïllustreerde beschouwingen over: De Java-Pacific-lijn te San Francisco. — Het 25-jarig jubileum van den kapitein der Chineezen te Amboina. — Javaansche kunstnijverheid (naar aanleiding eener tentoonstelling, georganiseerd door het bestuur van den Soerabajaschen kunstkring). — Het Japansch bezoek aan Soerabaja.

De Indische Mercuur.

Het Nr. van 14 Juli bevat een drietal belangrijke artikelen, nl.: De suiker en den oorlog, door H. C. Prinsen Geerligs. — De Java-suikerindustrie in de Eerste Kamer der Staten-Generaal, door W. Elenbaas (met naschrift van Mr. J. W. Ramaer). — Sprinkhanen op Java, door Dr. W. Roepke. — Overigens de gewone rubrieken: De overzeesche handel en den oorlog. — Kultuurberichten. — Financieele berichten en verslagen. — Kleine mededeelingen, enz.

Prijsvraag mineralen Sumatra.

De afdeeling der Mijnbouwkunde van de Technische Hoogeschool te Delft heeft eene prijsvraag uitgeschreven, te beantwoorden vóór 1 Sept. 1917 door studeerenden aan een Nederlandsche instelling van hooger onderwijs. De prijsvraag luidt in hoofdzaak: Men verlangt op grond van een in te stellen mineralogisch en scheikundig onderzoek, een zoo volledig mogelijke beschrijving van de mineralen der stermangaan houdende edelmetaalgangen in Sumatra. Eene volledige omschrijving en andere bijzonderheden van deze prijsvraag treft men aan in de Ind. Mercuur van 14 Juli, blz. 643.

In Memoriam, Mgr. J. C. Meeuwissen.

Den 29 Juni overleed te Amsterdam in den ouderdom van 69 jaar Mgr. J. C. Meeuwissen, oud-missie-bisschop van Suriname. Slechts 4½ jaar mocht hij als Apostolisch Vicaris de Missie van Suriname, besturen, want zijn gestel bleek niet opgewassen tegen het tropisch klimaat; sinds 1911 vertoefde hij in het vaderland. Met groote dankbare waardeering herinnerde de „Surinamer" van 5 Febr. van genoemd jaar aan het vele goede op kerkelijk, sociaal en onderwijsgebied, door Mgr. M. in zijn korte bestuursjaren tot stand gebracht. Negen kerken, een zusterschool, een ziekenhuis, drie lagere scholen, en een normaalschool werden onder zijn episcopaat gebouwd. Er verrezen bovendien nieuwe schoollokalen, patronaten en een spaarvereeniging.

Het Nr. van 15 Juli der Annalen van het Missiehuis te Tilburg, waaraan het bovenstaande is ontleend, bevat het portret van den overledene.

* * *

Ten slotte enkele titels.

De offerwichelaar of waarzegger (op Jamdena), door E. Cappers, (met ill.) — De pokken op Jamdea, door W. C. Boer (Annalen van het Missiehuis te Tilburg, 15 Juli 1916).

Het Indisch-Europeesch onderwijs. — Het Nederlandsch als voertaal op de Inlandsche scholen. (Het M. O. in Ned.-Indië, 15 April 1916).

Een Vorstenbenoeming in Ned.-Indië. R. M. A. Soerjo Soeparto, door A. Mühlenfeld (Hollandsche Revue, Mei 1916, overgenomen uit Ned. Indië Oud en Nieuw).

Ethische politiek: Irrigatie, door Sumatranus (Nederlander 10 Mei 1916).

Mededeelingen.

Van het Ministerie van Koloniën:

Te verwachten vacatures in Nederlandsch-Indië.

VACATURE.	DATUM VAN INGANG.	AANTEEKENINGEN.
Ondervoorzitter van de Landraden te Kediri en Ngandjoek [Kediri]	3 Juni 1916.	De eventueel met verlof vertrekkende ambtenaar is Mr. C. Bakker.
Assistent-Resident-Secretaris der residentie Rembang.	2 Juli 1916.	Oorzaak: Verzoek om eervol ontslag uit 's Lands dienst van den titularis J. C. Meyer.

Van de Afdeeling 's-Gravenhage:

☞ Het Kantoor en de Leeszaal zijn van *Donderdag 20 Juli* tot *Donderdag 3 Augustus a.s.* GESLOTEN.

Van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging:

In de leeszaal Heulstraat 17, Den Haag, zijn o.a. ter lezing gelegd:

1. Tijdschrift voor Economische Geographie, No. 6, Nederland als Tuinbouwland.
2. Centraalblad der Bouwbedrijven, No. 2.
3. Documenten voor de economische crisis van Nederland in oorlogsgevaar, Derde Serie, Aflevering 4.
4. Vrede door Recht, No. 6.

Concept-notulen van de Hoofdbestuursvergadering op Zaterdag 1 Juli 1916.

Aanwezig de leden: C. R. Bakhuizen van den Brink, voorzitter, R. Zuijderhoff, ondervoorzitter, J. P. Th. J. Brondgeest (Haarlem), T. Gerdes Oosterbeek (Apeldoorn), F. E. Luitjes (Nijmegen), Mevrouw J. E. van Oeveren-van Schaik (Utrecht), H. W. Scheuer (Leiden) en E. F. Grooss, secretaris.

De leden A. A. C. Harting, penningmeester, Prof. Dr. J. F. van Bemmelen (Groningen), mevrouw M. ten Bosch-Bosscher (Den Haag), J. H. Calmeijer (Apeldoorn), L. A. H. Lamie (Arnhem), Z. G. Ph. Marcella (Rotterdam), C. de Vries (Amsterdam en Mej. N. Worthington (Studentenafdeeling) waren wegens ziekte of andere omstandigheden verhinderd, deze vergadering bij te wonen.

Het Hoofdbestuur werd door de Besturen van de afdeeling Leiden en van de Studenten-afdeeling ontvangen en aan een lunch genoodigd, waar door de voorzitters dier afdeelingen, de heeren Prof. Mr. J. E. Heeres en Ch. H. Monod de Froideville, hartelijke woorden van welkom werden gesproken, waarvoor de voorzitter der Vereeniging, de heer C. R. Bakhuizen van den Brink, den welgemeenden dank van het Hoofdbestuur uitbracht.

De na afloop daarvan gehouden vergadering, welke als een voorvergadering van de algemeene vergadering was te beschouwen, had een kort verloop.

1. De notulen van de vorige vergadering werden na een kleine wijziging goedgekeurd. *)

2. De agenda voor de algemeene vergadering gaf geen aanleiding tot debat.

3. De benoeming van Mevrouw G. F. J. van Aalst-Koopman tot lid van de West-Indische Commissie werd bij acclamatie bekrachtigd.

4. Een verzoekschrift van de Studie-commissie aan den Directeur van Onderwijs in Indië, om zijn hulp te willen verleenen, teneinde aan het bestaan en het streven dier Commissie in Indië meer bekendheid te geven bij de ouders of verzorgers van jongelieden die naar Nederland zullen worden gezonden ter voltooiing hunner studie, vond algemeen instemming.

Waarna de vergadering werd gesloten.

De Secretaris
GROOSS.

Concept-notulen van de Jaarlijksche Algemeene Vergadering der Vereeniging „Oost en West", gehouden te Leiden, den 1sten Juli 1916.

Aanwezig de leden van het Hoofdbestuur: C. R. Bakhuizen van den Brink, voorzitter, R. Zuijderhoff, ondervoorzitter, J. P. Th. J. Brondgeest, T. Gerdes Oosterbeek, F. E. Luitjes, Z. G. Ph. Marcella, Mevrouw J. E. van Oeveren-van Schaik, H. W. Scheuer en E. F. Grooss, secretaris, waarvan de heeren Gerdes Ooosterbeek, Luitjes en Marcella tevens optreden als afgevaardigden, resp. van de afdeelingen Apeldoorn, Nijmegen en Rotterdam;

voorts de afgevaardigden: A. Zon, Amsterdam; J. P. C. Hartevelt, Arnhem; Mevr. Douair. Jhr. W. C. Clifford Kocq van Breugel-Roelofs, Breda; W. C. R. Snijders, 's-Gravenhage; H. F. Wagenaar Reisiger, Haarlem; D. Koumans, Leiden; Mej. L. A. Wijsman en Ch. H. Monod de Froideville, Studentenafd. Leiden en Mej. J. van der Schuijt, Utrecht;

zoomede de leden: Mr. J. H. Abendanon en G. Monod de Froideville.

1. Om 2.30 uur N.M. wordt de vergadering door den Voorzitter geopend met een rede, welke in het K. W. van 6 Juli No. 27 reeds werd afgedrukt.

2. De notulen van de vorige Algemeene Vergadering, den 3en Juli 1915 te Amsterdam gehouden, worden ongewijzigd goedgekeurd.

3. Bij de behandeling van het jaarverslag der vereeniging wijst de Voorzitter er op, dat ondanks de tijdsomstandigheden, het ledental met 62 vooruitging en op 31 Dec. 1915 2492 bedroeg; en vestigt er de aandacht op, dat het aantal stichtingen van „Oost en West" met één vermeerderd is, n.l. met de West-Indische Commissie. Wat „Oost en West" heeft tot stand gebracht — zoo gaat spr. voort — is bij hare beperkte middelen in 't bijzonder te danken aan de belangstelling harer leden, hunne genegenheid voor Indië, hunne welwillende gevoelens jegens Indië's bevolking. Het Koloniaal Weekblad heeft tot dusver ook de ongunst der tijden het hoofd weten te bieden en staat, dank zij een uitnemende administratie, beter dan ooit te voren. De redactie heeft echter af en toe een zwaren aanval te verduren. Die aanvallen zijn haar en het Hoofdbestuur welkom, voor zoover zij afkomstig zijn van leden, die het blad geregeld lezen en dus tot oordeelen bevoegd geacht mogen worden. Zij houden ons wakker en bedacht op het aanbrengen van verbeteringen. De studentenafdeeling toont zich in haar jaarverslag en zooals ook bleek in de vorige algemeene vergadering, bijzonder ontevreden. Zij stelt — dunkt spr. — eischen, die niet dadelijk de bestemming van het weekblad raken; zooals in het jaarverslag der vereeniging is aangeteekend. De vereeniging „Oost en West" heeft nooit de bedoeling gehad allen arbeid te verrichten, welke in Indië's belang gewenscht wordt. Men zie vooral niet voorbij, dat zij is tot stand gekomen in een tijd, dat de belangstelling van het Nederlandsche publiek voor Indië zeer gering was. Zij heeft die belangstelling willen opwekken en zij wil die levendig houden. Als zij naast zich andere vereenigingen of instellingen ziet verrijzen, die de kennis van Indië, het welzijn van Indië's bevolking willen bevorderen, dan heet zij die hartelijk welkom, dan vleit zij zich gaarne, daarin eenigszins te mogen zien de vrucht, de eindelijke uitwerking van de met de oprichting onzer vereeniging opgewekte belangstelling.

De heer A. Zon licht toe, dat de afdeeling Amsterdam, hoewel in beginsel geheel meegaande met het denkbeeld om een vertegenwoordiger van de inheemsche bevolking van Indië tot lid van het Hoofdbestuur te benoemen, niet aan dezen wensch heeft kunnen voldoen, omdat de eenige Inlander, lid van de afdeeling, wegens ziekte niet in aanmerking kon komen. Waarop de Voorzitter den anderen afdeelingen verzoekt, bedoeld denkbeeld bij eventueele vacature in haar bestuur in gedachte te willen houden.

De heer Hartevelt zet namens de afdeeling Arnhem de bezwaren uiteen, welke men tegen de inrichting van het Koloniaal Weekblad heeft, en geeft de verbeteringen aan,

*) De 4e alinea van punt V dier notulen te lezen: De rekening en verantwoording zoomede de begrooting zijn reeds door den onder-voorzitter nagezien, terwijl de rekening en verantwoording aan de verificatie-commissie zullen worden gezonden.

Ook dient op verzoek te worden vermeld, dat de heer C. de Vries de vergadering wegens ziekte niet kon bijwonen.

die men zou wenschen te zien aangebracht. De heer Koumans uit Leiden verdedigt de redactie en acht het blad met het oog op verschillende rubrieken zeer lezenswaardig.

De Voorzitter zegt: wij bieden wat wij kunnen en streven steeds naar verbetering.

Het jaarverslag wordt daarna goedgekeurd.

Eveneens worden goedgekeurd de verslagen van de Studie-Commissie (4), het Koloniaal Arbeids- en Informatiebureau (5) en den Inlichtingendienst (6).

7. De Voorzitter leest een schrijven voor van de financieele commissie, waarin deze verklaart de in hare handen gestelde boeken en stukken te hebben onderzocht en voorstelt de Balans en verantwoording over 1915 goed te keuren en het Hoofdbestuur voor zijn beheer te dechargeeren, onder dankbetuiging aan den Penningmeester voor zijn zorgvuldig beheer, welk voorstel bij acclamatie wordt aangenomen.

8. Bij de behandeling van de begrooting voor 1917 zegt de heer Zon, dat het hem niet duidelijk is, waarom in de afrekening de post „uitgaven voor het Kol. Weekblad" voorkomt tot een bedrag van plm. *f* 2000, terwijl zij in de begrooting *f* 9000 aanwijst. Waarop de Secretaris meedeelt, dat dit een administratieve maatregel is. De exploitatie-kosten van het Koloniaal Weekblad — plm. *f* 9000 beloopende — worden zooveel mogelijk gedekt uit de advertentie-inkomsten, welke de uitgever ontvangt. Hetgeen daaraan te kort komt, wordt uit de kas van het Hoofdbestuur bijgepast. Op de begrooting worden nu — om een juister beeld te krijgen van hetgeen er in de vereeniging omgaat — de volle exploitatiekosten geraamd. Op de afrekening wordt alleen vermeld wat uit de kas van het Hoofdbestuur voor het weekblad wordt uitgegeven.

De begrooting wordt daarna goedgekeurd.

9. De Voorzitter stelt voor den heeren Ch. P. Blok, A. H. G. Fokker en A. K. Nolthenius, leden van de commissie voor verificatie, den bijzonderen dank der algemeene vergadering over te brengen voor de nauwgezetheid, waarmede zij zich van hun taak gekweten hebben en genoemde heeren uit te noodigen ook voor het volgend jaar hunne op prijs gestelde diensten te willen blijven bewijzen, hetgeen bij acclamatie wordt goedgekeurd.

10. Thans is aan de orde de verkiezing van 8 hoofdbestuursleden ter vervulling van de vacatures, ontstaan door periodiek aftreden van de leden: C. R. Bakhuizen van den Brink, voorzitter, E. F. Grooss, secretaris, A. A. C. Harting, penningmeester, Mej. N. Worthington (studenten-afd. Leiden, niet herkiesbaar), Z. G. Ph. Marcella (Rotterdam), Mevrouw J. E. van Oeveren-van Schaik (Utrecht);

door vertrek van het lid: Th. P. Almerood (Amsterdam);

en door overlijden van het lid: J. C. van Reijn (Breda).

De Voorzitter verzoekt den leden Mej. J. v. d. Schuijt, J. P. Th. J. Brondgeest en A. Zon het stembureau te willen vormen, waarna de veradering overgaat tot de verkiezing.

Het aantal uitgebrachte stemmen bedraagt 43, t.w. de Voorzitter 1, Amsterdam 5, Apeldoorn 3, Arnhem 3, Breda 2, 's-Gravenhage 6, Haarlem 5, Leiden 3, Nijmegen 3, Rotterdam 4, Studenten-afd. Leiden 3, Utrecht 5 (Groningen is niet vertegenwoordigd).

Hiervan voor voorzitter 43 op den heer C. R. Bakhuizen van den Brink, voor secretaris 43 op den heer E. F. Grooss, voor penningmeester 43 op den heer A. A. C. Harting, voor leden 43 op de heeren Ch. M. Monod de Froideville (Studenten-afd. Leiden) en Z. G. P. Marcella (Rotterdam) en 41 op Mevr. Douair. Jhr. W. C. Clifford Kocq van Breugel-Roelofs (Breda), Mevr. J. E. van Oeveren-van Schaik (Utrecht) en den heer Mr. Dr. C. F. Schoch (Amsterdam), die dus allen gekozen zijn, terwijl 2 stemmen zijn uitgebracht op Mej. J. v. d. Schuijt en de heeren C. H. L. Baelde en E. G. A. Taenzer. De gekozen leden, voor zoover ter vergadering aanwezig, nemen de benoeming aan.

11. Hierna komen de voorstellen van de afdeeling Breda in behandeling. Deze zijn:

1e. Dat het Hoofdbestuur materiaal verzamelt om in de afdeelingen kleine tentoonstellingen te kunnen houden.

Mevrouw Clifford Kocq van Breugel zegt tot toelichting, dat dit voorstel gecombineerd kan worden met het

2e. het instellen van een propaganda-commissie, waarvan een der leden, op aanvrage van de afdeelingen, het land kan bereizen.

De bedoeling is n.l. om te verkrijgen, dat voor de propaganda, lezers gevonden worden, die in de afdeelingen voordrachten houden, welke verduidelijkt en vervolledigd worden door vertooning van voorwerpen van Indische kunst en nijverheid, welke voorwerpen dan een dag voor de lezing en een of twee dagen daarna, tegen een kleine entrée, ter bezichtiging kunnen worden gesteld voor belangstellenden. Dit zal allicht een ruimer toetreden van leden ten gevolge hebben.

3e. het uitschrijven van een prijsvraag voor een klein propagandisch comediestuk.

De Voorzitter zegt overweging van deze voorstelen toe. Het Hoofdbestuur zal trachten iemand te vinden die geschikt en genegen is om bedoelde lezingen te houden en ook zijn gelachten laten gaan over het uitschrijven van een prijsvraag. Hetgeen de instemming van de vergadering heeft.

12. De Voorzitter deelt een en ander mede omtrent de Studie-Commissie en de West-Indische Commissie.

a. De Studie-Commissie is een onzer voornaamste commissies, waarin mannen van naam zitting hebben en die zich zeer beijvert om de belangen van de hier te lande studeerende Indiërs te behartigen. De Commissie leed in het afgeloopen jaar groote verliezen door het overlijden van haar ondervoorzitter Mr. C. T. van Deventer, wiens verdiensten algemeen zijn erkend, ook in ons Koloniaal Weekblad, en door het aftreden wegens drukke bezigheden van den voorzitter der Commissie, den heer Mr. J. H. Abendanon. Wij waren zoo gelukkig in Prof. C. W. Weijs, hoogleeraar aan de Technische Hoogeschool te Delft een nieuwen voorzitter te vinden, die met ijver de belangen der Commissie behartigt, terwijl de heer Abendanon zijn zeer gewaardeerde krachten aan de Commissie blijft wijden als ondervoorzitter. De Commissie genoot ook de belangstelling van eenige voormannen op onderwijsgebied in Indië, tijdens hun verlof hier te lande, m.n. van den heer Dr. G. A. J. Hazeu, Directeur van Onderwijs en Eeredienst in Indië, en van den heer T. Hellwig, Inspecteur van het Hollandsch-Inlandsche onderwijs aldaar, die zich tevens bereid hebben verklaard het doel der Commissie in Indië te bevorderen. Samenwerking werd verkregen met andere Indische Studie-Vereenigingen, z. a. de Tjandi-stichting, het Max Havelaarfonds, het Julianafonds, de N.-I. Onderwijs- en Studiekas, door de benoeming over en weer van leden der eene vereeniging in de besturen der andere, terwijl het Studiefonds „Midden-Java" te Semarang aan onze Studie-Commissie verzocht als haar gemachtigde hier te lande op te treden.

b. Door de samenstelling onzer besturen en commissies, werden onwillekeurig hoofdzakelijk de belangen van Oost-Indië behartigd en West-Indië stiefmoederlijk bedeeld. Aangemoedigd door de groote belangsteling, die wij mochten ondervinden bij onze pogingen tot ondersteuning van de noodlijdenden in de kolonie Curaçao in het voorjaar van 1915, kreeg het reeds lang gerezen denkbeeld om een speciale West-Indische Commissie te benoemen, vasteren vorm. Zij werd dan ook op 30 Oct. 1915 ingesteld met het doel: het behartigen van de belangen van de Nederlandsche West-Indische Koloniën, overeenkomstig de statuten der Vereeniging „Oost en West".

13. Op de vraag van den Voorzitter, of ook een der afdeelingen er prijs op stelt om het volgend jaar de algemeene vergadering in haar midden te ontvangen, zegt mevrouw Clifford Kocq van Breugel, afgevaardigde van de afdeeling Breda, dat het hare afdeeling aangenaam zal zijn dat genoegen te hebben, zoodat besloten wordt, omtrent het houden van de volgende jaarlijksche algemeene vergadering te Breda, met het bestuur der genoemde afdeeling nader te overleggen.

14a. Op de rondvraag van den Voorzitter, vraagt de heer Brondgeest het woord om meer samenwerking tusschen de afdeelingen te bepleiten. Toen de afdeeling Haarlem na de met zooveel succes in Den Haag gegeven soirée ten bate van den watersnood in Indië, zich tot de afdeeling Den Haag wendde, om zoo mogelijk die soirée ook te Haarlem te kunnen geven, ondervond zij daarbij niet veel medewerking. Waarop de heer Zuijderhoff, voorzitter van de afdeeling Den Haag antwoordt, dat deze opmerking in het bijzonder zijne afdeeling treft, echter geheel onverdiend is.

Een herhaling van de soirée op andere plaatsen was uitgesloten, eenvoudig omdat het voor de medewerkers om verschillende redenen bezwaarlijk was daaraan te voldoen. Dit werd o. a. ook aan Haarlem medegedeeld.

b. Thans vraagt de heer Zon, namens het bestuur van de afdeeling Amsterdam, om in den vervolge de agenda voor de algemeene vergadering, zoomede de rekening en verantwoording en de begrooting, minstens een maand tevoren aan de afdeelingen te zenden, opdat deze in een voor-vergadering kunnen worden behandeld. Waarop de Voorzitter zegt, dat hiermede in den vervolge zooveel mogelijk rekening zal worden gehouden.

c. Daarna roept de heer Hartevelt de medewerking van het hoofdbestuur in, om te Arnhem een cursus voor onderwijzers te krijgen, ter verspreiding van meerdere kennis omtrent Indië. Een poging, om het Nederl. Onderwijzers-Genootschap te bewegen tot de instelling van zoo'n cursus te Arnhem mislukte. Zoodat de afdeeling Arnhem deze aangelegenheid zelf ter hand wil nemen. Dit is mogelijk, daar de Regeering, blijkens een aankondiging in de Staatscourant, genegen is de daarvoor uitgegeven gelden terug te betalen, indien deze cursus van een geconstitueerde vereeniging uitgaat. De afdeeling Arnhem is niet in staat de daarvoor benoodigde gelden voor te schieten en roept daartoe de hulp van het hoofdbestuur in; liefst zóó spoedig, dat de cursus nog dezen winter zal kunnen worden geopend.

De Voorzitter zegt een spoedige behandeling dezer aangelegenheid toe, na een onderzoek omtrent de samenwerking der verschillende onderwijsgenootschappen.

Ten slotte deelt de heer Abendanon mede, dat van zijn hand in het laatste nummer van het Koloniaal Weekblad een stukje verscheen over de onlangs te Tegal opgerichte huishoudschool van Javaansche meisjes „Wisno Pranowo", welke school allen steun verdient. Spr. komt thans den aanwezigen vragen om eene kleine bijdrage in de kosten van oprichting van een schoolgebouw en verzoekt den voorzitter hiertoe gelegenheid te willen geven. De Voorzitter staat dit gaarne toe en de door Mevrouw Clifford Kocq van Breugel gehouden inzameling brengt een bedrag van *f* 58.— op, welke som de heer Abendanon in dank voor het goede doel aanvaardt.

Nadat de heer Koumans, afgevaardigde van de afdeeling Leiden, heeft medegedeeld, dat het zijn afdeeling een groot genoegen is geweest de algemeene vergadering te dezer plaatse te mogen ontvangen, bij welke woorden de heer Monod de Froideville, voorzitter van de Studenten-afdeeling Leiden, zich gaarne aansluit, en Mevrouw Clifford Kocq van Breugel den Voorzitter een woord van dank heeft gewijd voor zijn aangename leiding van de vergadering, daarbij, onder applaus van de vergadering, de hoop uitsprekende, dat de heer Bakhuizen van den Brink nog vele jaren de voorzittersplaats van onze vereeniging mag bekleeden, dankt de Voorzitter de aanwezigen voor de talrijke opkomst, de afdeeling Leiden en de Studenten-afdeeling voor de hupsche ontvangst en Mevrouw Clifford Kocq van Breugel voor hare vriendelijke woorden en sluit daarna de vergadering.

De Secretaris,
GROOS.

Van het Informatie-bureau:
(Heulstraat 17, Den Haag).

De Minister van Koloniën maakt bekend, dat het voornemen bestaat om, zoodra de daarvoor benoodigde gelden zullen zijn toegestaan, studietoelagen beschikbaar te stellen voor jongelieden in het bezit van de onderwijzersakte, die zich zouden willen verbinden om na verkrijging van de hoofdakte, waartoe zij zullen moeten studeeren aan een der door het Rijk gesubsidieerde cursussen voor de hoofdakte, in Indischen dienst te treden.

Het ligt daarbij in de bedoeling gemelde toelagen te verleenen aan onderwijzers, die den leeftijd van 28 jaar nog niet hebben bereikt en zoowel aan hen, die geen betrekking hebben en dan op den voet van art. 8 der Lager-onderwijswet als kweekeling met akte (volontair) in scholen werkzaam zullen zijn, als aan hen, die wel eene betrekking hebben en werkzaam zijn in eene gemeente waar of in welker nabijheid eene als boven aangegeven gelegenheid voor verdere studie bestaat, terwijl ook diegenen, die reeds als onderwijzer geplaatst zijn, doch plaatselijk niet in de gelegenheid zijn de studie te volbrengen, nà ontslag uit hunne betrekking, voor de toekenning van eene toelage in aanmerking zullen kunnen worden gebracht.

De toelage zal *f* 800 's jaars bedragen en gedurende twee jaren kunnen worden genoten, welke termijn evenwel in bijzondere gevallen met ten hoogste één jaar zal kunnen worden verlengd.

Zij, die voor eene bestemming voor den Indischen dienst als hierboven bedoeld in aanmerking wenschen te komen, zullen vóór 15 Juli 1916 een gezegeld adres, gericht aan den Minister van Koloniën, hebben in te dienen bij den heer J. C. Fabius, inspecteur van het lager onderwijs in de 2de inspectie, te 's-Gravenhage, onder overlegging van:

a. hunne akten(n) van bekwaamheid;

b. de hun uitgereikte puntenlijst, vermeldende den uitslag van hun examen in elk vak;
c. eene beschrijving van de ontvangen opleiding tot onderwijzer;
d. een uittreksel uit hunne geboorteakte;
e. een bewijs van goed maatschappelijk gedrag, afgegeven door den burgemeester hunner woonplaats, en
f. een bewijs van voldoening aan de militie, afgegeven door den burgemeester der gemeente waarvoor zij hebben geloot.

Voorts moet in het adres worden vermeld aan welken cursus voor de hoofdakte (gesubsidieerde) men wenscht te studeeren.

Aan niemand zal eene toelage worden verleend, alvorens door een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen geneeskundig onderzoek zal zijn gebleken van lichamelijke geschiktheid voor den Indischen dienst.

(Nederlandsche Staatscourant van 14 Juni 1916 no. 138).

Uitzending voor den Nederl.-Indischen Staatsdienst.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's lands dienst in Nederlandsch-Indië, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging:

Ambtenaar bij de rechterlijke macht (Doctoren in de rechtswetenschap, die geslaagd zijn in het examen bedoeld bij art. 141, 2de lid, der Hooger-onderwijswet).

Ambtenaar bij den bureaudienst (Doctoren in de rechtswetenschap).

Leeraar in de natuurkunde aan de Nederlandsch-Indische artsenschool te Soerabaja.

Gouvernements arts bij den burgerlijken geneeskundigen dienst.

Gouvernements-arts met ervaring omtrent het toezicht op de volksgezondheid in Nederland, voor den burgerlijken geneeskundigen dienst.

Tijdelijk gouvernements-arts bij den dienst der pestbestrijding.

Vrouwelijke artsen kunnen voorshands niet worden uitgezonden.

Chemicus, Zoöloog en Technisch bacterioloog voor den burgerlijken geneeskundigen dienst.

Verpleegster 1ste klasse in de militaire hospitalen.

Veearts bij den burgerlijken veeartsenijkundigen dienst.

Ingenieur voor de gouvernementsgebouwen (Bouwkundig ingenieur).

Civiel-ingenieur, Tijdelijk ingenieur voor de bevloeiing van gronden op de Buitenbezittingen (civiel-ingenieur), Jong civiel-ingenieur voor waterleidingzaken, Opzichter, Tijdelijk bouwkundig opzichter bij den waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken.

Adjunct-Gouvernements-accountant.

Ingenieur, Tijdelijk geoloog, Opziener 3de klasse bij den dienst van het mijnwezen.

Opziener bij den dienst der Ombilinmijnen.

Adjunct-landmeter bij het kadaster.

Civiel-ingenieur, Adspirant-adjunct-chef of adjudant-chef der 1ste en der 4de afdeeling, Werktuigkundig ingenieur, Ingenieur voor het signaalwezen bij den dienst der Staatsspoorwegen.

Adspirant-ingenieur bij den dienst van het stoomwezen (jong werktuigkundig ingenieur).

Adspirant-ingenieur, Instrumentmaker 2de klasse, Commies bij den post-, telegraaf- en telephoondienst.

Civiel-ingenieur bij het middelbaar technisch onderwijs.

Onderwijzer der 3de klasse bij het openbaar Europeesch lager onderwijs.

Opzichter bij de bevloeiingswerken ten behoeve van den landbouw.

Derde stuurman, Leerling-machinist bij de Gouvernements-marine.

Baas-leerlooier bij het gevangeniswezen.

Vast-werkman-gieter ten behoeve van het Marine-Etablissement te Soerabaja.

Zij, die voor uitzending tot een dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot de afdeeling „Personeel" van het Ministerie van Koloniën.

(Nederlandsche Staatscourant van 29 Juni 1916 no. 151).

Opleiding hier te lande voor commies bij den post-, telegraaf- en telefoondienst in Ned.-Indië.

De Minister van Koloniën maakt bekend, dat zestig jongelieden 1), waaronder ten hoogtste vijftien vrouwelijke mogen zijn, geplaatst kunnen worden op de te Leiden gevestigde school tot opleiding voor commies bij den post-, telegraaf- en telefoondienst in Nederlandsch-Indië. Van de zestig plaatsen kunnen dertig ingenomen worden door in Indië aangenomen surnumerairs, die voor Gouvernementsrekening naar Nederland worden gezonden.

Worden in Indië minder dan dertig surnumerairs aangenomen, dan wordt het aantal hier te lande aan te wijzen surnumerairs verhoogd tot het aantal van zestig in het geheel is bereikt.

Voor opleiding komen in aanmerking:

jongelieden, die den leeftijd van 24 jaar nog niet bereikt hebben en die in 1916 of 1915, of in bijzondere gevallen, te beoordeelen door den Minister van Koloniën, reeds vroeger het einddiploma hebben behaald:

1e. van eene hoogere burgerschool voor jongens met 5-jarigen cursus of daarmede gelijkgestelde inrichting van middelbaar onderwijs, waarbij natuurkunde als verplicht vak op het eindexamenprogramma voorkomt;

2e. van eene middelbare tweejarige handelsschool (met als onderbouw eene hoogere burgerschool met driejarigen cursus), gymnasium of daarmede gelijkgestelde inrichting van middelbaar of gymnasiaal onderwijs, voor zoover de candidaten een aanvullingsexamen in natuurkunde met goed gevolg hebben afgelegd, welk examen dezelfde eischen als die van het eindexamen eener hoogere burgerschool voor jongens met 5-jarigen cursus in dat vak omvat;

voor zoover eene in te stellen commissie de gegadigden geschikt acht voor het volgen van den cursus en de geneeskundige commissie van het Departement van Koloniën hen lichamelijk voor den Indischen post-, telegraaf- en telefoondienst geschikt bevindt.

Een duidelijk leesbaar handschrift is een vereischte.

De eigenhandig geschreven verzoekschriften om in opleiding te worden genomen moeten uiterlijk 19 Augustus a.s. bij het Departement van Koloniën zijn ingezonden, vergezeld van:

a. een geboortebewijs;
b. de door de eindexamencommissie bij het diploma, bedoeld onder 1o. en 2o. hiervoor afgegeven lijst der op het eindexamen behaalde punten.

D opleiding, welke kosteloos geschiedt, vangt 15 November a.s. aan.

Zij, die in opleiding worden genomen, ontvangen eene toelage van *f* 75 (vijf en zeventig gulden) 's maands, ingaande op den dag waarop de opleiding aanvangt, en eindigende in de maand, waarin de examens met gunstigen uitslag afgelegd zijn.

Het leerplan omvat, behalve theorie en practijk van de posterijen en telegrafie in den meest uitgebreiden zin, aardrijkskunde, bepaaldelijk van Nederlandsch-Indië, volkenkunde van Nederlandsch-Indië en Maleisch.

De cursus wordt ingericht als volgt:

Eerst 1½ maand practische opleiding aan een der Nederlandsche post- en telegraafkantoren; daarna theoretische opleiding voor den postdienst en voor den telegraafdienst, telkens gedurende één jaar, en vervolgens wederom practische opleiding gedurende 4 maanden.

Behoudens vrijstelling, te verleenen door den Minister van Koloniën, mag dezelfde surnumerair niet meer dan tweemaal aan elk der beide cursussen deelnemen, terwijl toelating tot den telegraafcursus niet plaats vindt alvorens de surnumerair het examen voor den postdienst en de bediening der telegraaftoestellen met goed gevolg afgelegd heeft.

Bij gebrek aan ijver, bij gebleken ongeschiktheid of wangedrag kan de Minister van Koloniën staking van de opleiding gelasten.

Na met goed gevolg de examens te hebben afgelegd, worden de surnumerairs ter beschikking van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië gesteld om tot commies te worden benoemd.

a. overtocht als gouvernementspassagier der tweede klasse, s. q. met wettig gezin;
b. eene vergoeding voor uitrusting ten bedrage van *f* 1000 (een duizend gulden).
c. voor gehuwde mannelijke personen uitkeering van eene maand ambtsbezoldiging als tegemoetkoming in de verplichte huwelijksbijdrage ten behoeve van het Weduwen- en weezenfonds van Europeesche burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië;
d. eene voorloopige bezoldiging van 150 's maands, ingaande met den dag waarop de toelage voor de opleiding ophoudt, en voortdurende totdat in Indië de vaste bezoldiging ingaat.

Aan de betrekking van commies is, voor degenen, die in Nederland opgeleid zijn, verbonden eene aanvangsbezoldiging van *f* 300 's maands, opklimmende met 2 tweejaarlijksche verhoogingen van *f* 25 en 1 driejaarlijksche verhooging van *f* 50, tot een maximum van *f* 400 's maands.

Na 3 jaren op dat maximum gediend te hebben, worden de commiezen, die ten volle voor hunne taak berekend zijn, tot hoofdcommies op *f* 450 's maands bevorderd, in welke betrekking, na wederom 3 jaren, het maximum van *f* 500 's maands verkregen wordt.

Bovendien zijn de in Nederland opgeleide ambtenaren benoembaar tot de hoogere rangen, als kantoorchef 1ste klasse (bezoldiging *f* 600) en hoofdkantoorchef (bezoldiging *f* 625—*f* 850 's maands).

Aan het beheer van een kantoor, alsmede aan de detacheering op het hoofdbureau, is eene toelage boven de vaste bezoldiging verbonden.

Voorts staat voor hen open eene benoeming tot inspecteur 3de klasse (*f* 400—600), 2de klasse (*f* 700—800) en 1ste klasse (*f* 900—1000), en hoofdinspecteur, chef van den dienst, welke benoemingen echter steeds bij keuze plaats hebben.

Op pensioen wordt aanspraak verkregen bij eervol ontslag na een voor Indisch burgerlijk pensioen geldigen diensttijd van 20 jaren en wanneer de leeftijd van 45 jaar is vervuld.

Het maandelijksch pensioen bedraagt dan ¼ van de hoogste gedurende 2 jaren genoten bezoldiging. Voor elk jaar langer dienst, tot een maximum van 30 jaren, wordt het pensioen voor 20 jaren dienst met 1/20 verhoogd, tot een maximum bij 30 jaren dienst van ⅜ van het hoogste gedurende 2 jaren genoten traktement, als dit niet hooger dan *f* 1000 's maands is. Onder den voor Indisch pensioen geldigen diensttijd telt Nederlandsche diensttijd, die geldig zou zijn voor Nederlandsch pensioen, voor de helft mede.

(Nederl. Staatscourant van 1 Juli 1916 no. 153.)

P. S. Het boekje No. 10: De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië is binnen enkele dagen gedrukt en verkrijgbaar bij het Informatiebureau tegen toezending van *f* 0.28.

Bouwkundige opzichters voor den Indischen dienst.

Ter beschikking van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië kunnen worden gesteld personen, die den leeftijd van 23 jaar hebben bereikt en in het bezit zijn van een door de Maatschappij tot bevordering der bouwkunst uitgereikt diploma van bouwkundig opzichter, ten einde tijdelijk — voorloopig voor een tijdvak van 5 jaren — met den titel van bouwkundig opzichter ter beschikking van den directeur der burgerlijke openbare werken daartelande te worden geplaatst.

Zij zullen eventueel later in vasten dienst kunnen worden opgenomen en benoembaar zijn tot architect bij den waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken in Nederlandsch-Indië, nadat zij met gunstigen uitslag het examen voor die betrekking hebben afgelegd, waaraan moet voorafgaan een voldoend examen voor opzichter bij den waterstaat.

De programma's voor die examens zijn verkrijgbaar bij de afdeeling Personeel van het Ministerie van Koloniën.

De bezoldiging der bouwkundige opzichters zal bedragen *f* 200 's maands, met 5 driejaarlijksche verhoogingen, elk van *f* 35 's maands, met dien verstande, dat aan de opzichters, die in het bezit zijn van het diploma van architect, tegelijk met de toekenning van de vierde verhooging, of zooveel tijd daarna als dat diploma tat hun bezit is, eene extra verhooging wordt toegekend van *f* 25 's maands.

De architecten genieten eene bezoldiging van *f* 450 's maands, met twee driejaarlijksche verhoogingen, elk van *f* 75 's maands.

(Nederlandsche Staatscourant van 5 Juli 1916 no. 156.)

LEDEN of ABONNÉ's, die het Weekblad niet tijdig ontvangen, en hun, die VERHUIZEN, wordt verzocht hiervan bericht te zenden en het nummer van de adresstrook op te geven aan den Administrateur, Heulstraat 17, Den Haag, Tel. 4519.

1) Het aantal plaatsen, dat oorspronkelijk op veertig was vastgesteld, is verhoogd tot zestig.

Vereeniging OOST en WEST.
Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Lessen in moderne talen.	Dame als Lectrice of Dame van gezelschap.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Handwerklessen.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Schrijf-, Kopiëer- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Ieplaan 11.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs enz.

☛ Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen.

A. H. J. G. WALBEEHM, van Lumeystr. 100,	's-Gravenhage,	Javaansch, Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46,	Leiden	Javaansch, Maleisch, Madoereesch.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Burg. Reigersstr. 51bis,	Utrecht,	Maleisch. Battaksch.
W. G. HAUFF, Voorzitter der Federatie van Ned. Stenografie-leeraren in Ned.-Oost-Indië, Vaartweg 75,	Hilversum.	Maleisch, Boekhouding b. d. Suiker-Industrie volgens The Decimal Classification and Relativ Index by Melvil Dewey.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

⁂ Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10.** 50 ex. **f 2.80.**

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven.**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent.** 50 ex. **f 2.—;**

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

⁂ Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

a. Onze West:
I. **De Kolonie Suriname,** door REMAN IRÜS (FRED. OUDSCHANS DENTZ);
II. **De Kolonie Curaçao,** door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao.
Prijs per exemplaar **f 0.25** en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.